

რობერტ მუზილი

ყმაწვილი ტერლესის
სულიერი შფოთვა

დიდგენეს
ბიბლიოთეკა

რობერტ მუზილი
ყმანვილი ტერლესის სულიერი შფოთვა

Robert Musil
DIE VERWIRRUNGEN DES ZÖGLINGS TÖRLESS

გერმანულიდან თარგმნა მაია ბადრიძემ

 Federal Ministry
Republic of Austria
Arts, Culture,
Civil Service and Sport

Supported by the Austrian Ministry for Arts, Culture, Civil Service and Sport.

გარეკანზე: კადრი ფოლკერ შლენდორფის ფილმიდან „ახალგაზრდა ტერლესი“.

© გამომცემლობა „დიოგენე“, 2021
ყველა უფლება დაცულია.

ISBN 978-9941-11-662-9

[www.diogene.ge](http://www.dioгене.ge)

ყმაწვილი ტერლასის სულიერი ზოგოთვა

რუსეთისკენ მიმავალ გზაზე მდებარე რკინიგზის პატარა სადგური.

ოთხი პარალელური ლიანდაგი უსასრულობაში იკარგებოდა; თითოეულს ჭუჭყიანი ჩრდილივით გასდევდა გამონაბოლქვით ჩამუქებული ხრემის ზოლები.

დაბალი, ზეთის საღებავით შეღებილი რკინიგზის შენობის უკან ფართო, დატკეპნილი გზა ზემოთ, სადგურისკენ, ადიოდა. გზის ნაპირები გამომშრალ მიწას უერთდებოდა და მათზე მხოლოდ გზის ორივე მხარეს ჩარიგებული უსიცოცხლო, უწყლობისგან, მტვრისა და ქვარტლისგან გამომშრალი აკაციის ხეები თუ მიგანიშნებდათ.

ამ მიმქრალი ფერებისა თუ ნაშუადღევის ძალაგამოლეული მზის გაცრეცილ, მომთენთავ შუქზე საგნებსა და ადამიანებს ისეთი უსიცოცხლო და მექანიკური იერი ჰქონდათ, თოჯინების თეატრიდან მოტანილი რეკვიზიტი გეგონებოდათ. დროის თანაბარ მონაკვეთებში სადგურის უფროსი ოთახიდან გამოდიოდა, სადღაც შორს იხედებოდა და დარაჯის ჯიხურიდან სიგნალის მოლოდინში ყოველ ჯერზე თავს ერთნაირად აბრუნებდა, თუმცა ჩქარი მატარებლის მოახლოებას არავინ ატყობინებდა. როგორც ჩანს, მატარებელი საზღვარზე შეაფერხეს და ამდენ ხანს ამიტომაც აგვიანებდა; ხელის ერთი და იმავე მოძრაობით სადგურის უფროსი ჯიბიდან საათს იღებდა, დახედავდა ხოლმე, თავს გადაიქნევდა და ისევ ოთახში ბრუნდებოდა – ძველი კოშკის საათის იმ ფიგურებივით, საათში ერთხელ რომ გამოჩნდებიან და უჩინარდებიან.

რელსებსა და შენობას შორის ფართო, დატკეპნილ ზოლზე ახალგაზრდების მხიარული ხმები ისმოდა. ასაკოვანი ცოლ-ქმარი ახალ-

გაზრდებს შუაში მოექციათ და ხალისიანად, საუბრით მიაბიჯებდნენ. მაგრამ ნამდვილი არც მათი მხიარულება იყო; სიცილის ხმა რამდენიმე ნაბიჯის შემდეგ ისე იკარგებოდა, თითქოს რაღაც გადაულახავ, უხილავ წინააღმდეგობას ნააწყდა, თითქოს მინამ შთანთქაო.

კარის მრჩევლის მეუღლეს, ორმოცი წლის ქალბატონს სევდიან, ტირილისგან ოდნავ დანითლებულ თვალებს სქელი პირბადე უმაღავდა. გამომშვიდობების დრო ახლოვდებოდა და ერთადერთი ვაჟიშვილის უცხო ხალხთან დატოვება ისე, რომ საყვარელ პირ-მშობზე თავად ვერ იზრუნებდა, ეძნელებოდა.

პატარა ქალაქი ხომ დედაქალაქიდან შორს, იმპერიის აღმოსავლეთით, დაუსახლებელ და გვალვისგან გამოფიტულ მინდვრებს შორის მდებარეობდა.

მიზეზი, რატომაც ქალბატონი ტერლესი თავისი ვაჟის ასე შორს, მიუსაფარ უცხოობაში ყოფნას შეგუებოდა, ის იყო, რომ ამ ქალაქში მდებარეობდა ცნობილი ინტერნატი, რომელიც გასულ საუკუნეში აქმენებინათ საქველმოქმედო ფონდის მინაზე და მერე მისთვის ადგილი აღარც შეეცვალათ, სავარაუდოდ, დიდი ქალაქის მავნე გავლენისგან მოზარდების დასაცავად.

ამ ინტერნატში ქვეყნის საუკეთესო ოჯახისშვილები იღებდნენ განათლებას, რათა მისი დამთავრების შემდეგ უმაღლეს სასწავლებელში გაეგრძელებინათ სწავლა, ან სამხედრო თუ სახელმწიფო სამსახურში შეექმნათ კარიერა და ყველა ამ შემთხვევაში, ისევე როგორც საზოგადოების მაღალ წრეებში მოსახვედრად, ინტერნატ ვ.-ს დამთავრება საუკეთესო რეკომენდაცია იყო.

ოთხი წლის წინ ცოლ-ქმარი ტერლესი შვილის პატივმოყვარე, დაჟინებულ მოთხოვნას სწორედ ამის გამო დანებდა და მასაც ინტერნატში მიღების ოცნება აუსრულდა.

მოგვიანებით ამ გადაწყვეტილების გამო ცრემლი არაერთხელ დაუღვრიათ. იმ წუთიდანვე, როგორც კი მის ზურგს უკან ინტერნატის ჭიშკარი მიიხურა, პატარა ტერლესი მტანჯველმა, გამომფიტავმა სევდამ მოიცვა. მის გულს არაფერი ახარებდა: არც გაკვეთილები, არც პარკის დიდ ხასხასა მინდვრებში თამაში ან რამე

სხვა გასართობები, რომლებსაც ინტერნატი თავის აღსაზრდელებს უხვად სთავაზობდა. თითქმის არაფერში მონაწილეობდა. ყველაფერს თითქოს საბურველი გადაჰკვროდა და ტერლესი ქვითინს ძლივს იკავებდა, სალამოს კი ყოველთვის ტირილით იძინებდა.

წერილებს ლამის ყოველდღე აგზავნიდა შინ და მხოლოდ მათით ცხოვრობდა. სხვა ყველაფერი, რასაც აკეთებდა, დროის ფუჭ ფლანგვად მიაჩნდა და ისე უმნიშვნელოდ ეჩვენებოდა, ისე არაფრის მთქმელად, როგორც ციფრები საათის ციფერბლატზე. წერილის წერისას კი საკუთარ თავში რაღაც განსაკუთრებულსა და გამორჩეულს გრძნობდა; თითქოს იმ ცივი და დუნე ნაცრისფერი შთაბეჭდილებების ზღვაში, ყველა მხრიდან რომ ეკვროდა და ავინრობდა, მის სულში მზით გასხივოსნებული ფერადოვანი კუნძული ჩნდებოდა. და როცა დღისით თამაშისას ან გაკვეთილების დროს იმაზე ფიქრობდა, რომ სალამოს წერილს დანერდა, ასე ეგონა, უხილავ ჯაჭვზე დაკიდებულ ოქროს გასაღებს ვმაღავო, რომელსაც – თუ ვერავინ დაინახავდა – ჯადოსნური ბალის ქიშკარს მოარგებდა.

უცნაური ის იყო, რომ მშობლებზე ეს დამქანცველი მიჯაჭვულობა, ასე უეცრად რომ იჩინა თავი, მისთვის რაღაც ახალი და უსიამოვნოდ უცხო აღმოჩნდა. მანამდე ეს ვერც კი წარმოედგინა და ინტერნატში თავისი სურვილით, სიხარულით წავიდა. გაეცინა კიდევ, დედამ გამომშვიდობებისას ცრემლი რომ ვერ შეიკავა და მხოლოდ რამდენიმე დღის შემდეგ, როცა მარტო დარჩა და თავს ცუდადაც არ გრძნობდა, მონატრებამ მასში სტიქიასავით იფეთქა.

თავიდან ამას სახლისა და მშობლების მონატრებას მიაწერდა, თუმცა სინამდვილეში ეს რაღაც გაურკვეველი და რთული გრძნობა გახლდათ, რადგან მშობლების სურათ-ხატი „მონატრების საგანი“ აღარ იყო. იმ მოგონებას კი არ ვგულისხმობ, რომელსაც მხოლოდ გონება ინახავს, არამედ საყვარელ ადამიანზე გარკვეულ პლასტიკურ, სხეულებრივ ხსოვნას, ყველა გრძნობას რომ ეპასუხება და ყველა გრძნობაში ინახება, ასე რომ მუდამ გრძნობ გვერდით მის მდუმარე, უხილავ არსებობას. ეს მოგონება მალე ხანმოკლე გამოძახილივით ჩაჩუმდა. მაშინ, მაგალითად, ტერლესი „ძვირფას

მშობლებს“ – გულში ასე ეძახდა ხოლმე მათ – ცხადად ველარც კი წარმოიდგენდა. როგორც კი მათ წარმოდგენას ეცდებოდა, მაშინვე უსაზღვრო ტკივილი ეუფლებოდა. ეს მონატრება სასჯელი იყო, რომელიც თავნებობდა და თავის ტყვეობაში ამყოფებდა, რადგან მისი მწველი ცეცხლი ტკივილსაც აყენებდა და ხიბლავდა კიდევ. მშობლებზე ფიქრი უფრო და უფრო ეგოისტური ტანჯვის მიზეზად ყალიბდებოდა და, ტკბილ-მწარე სიამაყედ გადაქცეული, თავის მარწმუნებში ამყოფებდა; ეს ფიქრი განმარტოებულ სამლოცველოს ჰგავდა, სადაც ასობით აალებული სანთელი და წმინდანთა ხატების ასობით თვალი იმ ტკივილს უკმევს გუნდრუკს, რომელსაც თვითგვემისას განიცდიან...

როცა „სახლის მონატრებამ“ სიმწვავე დაკარგა და თანდათან მინელდა, მონატრების ეს ხასიათი სრული სიცხადით გამოვლინდა. ამ გრძნობის გაქრობამ ნანატრი კმაყოფილების ნაცვლად ახალგაზრდა ტერლესის სულში სიცარიელე დატოვა. ამ სიცარიელემ მიახვედრა, რომ ის, რაც დაკარგა, უბრალოდ მონატრება კი არა, რალაც პოზიტიური, სულიერი ძალა იყო, რომელიც თითქოს ტკივილს ამოფარებოდა.

ახლა კი ეს ძალა გამქრალიყო და ამ ნეტარების მასაზრდოებელი წყარო მხოლოდ მისი დანრეტის წყალობით იგრძნო.

ამ დროისთვის მის წერილებში გამოღვიძებული სულის კვალი გაქრა და ის ინტერნატში ყოველდღიური ცხოვრების აღწერამ და ახლად შექმნილ მეგობრებზე ამბებმა ჩაანაცვლა.

თვითონ თავს განძარცულ, გაშიშვლებულ ხესავით გრძნობდა, რომელიც უნაყოფო ყვავილობის შემდეგ პირველ ზამთარს ეგებება.

მშობლები კი კმაყოფილები იყვნენ. პირმშო ისე ძლიერ, ანგარიშიყოცემლად და ნაზად უყვარდათ, როგორც ცხოველს თავისი ნაშიერი. ყოველთვის, როცა არდადეგები მთავრდებოდა, ქ-ნ ტერლესს სახლი ცარიელი და უდაბური ეჩვენებოდა; შვილის ყოველი სტუმრობის შემდეგ რამდენიმე დღე თვალცრემლიანი დადიოდა ოთახებში და სიყვარულით ეხებოდა იმ ნივთებს, რომლებსაც შვი-

ლის მზერა ან ხელი შევლებოდა. ცოლ-ქმარი ტერლესი მზად იყო, მისი კეთილდღეობისთვის თავი არ დაეზოგა.

შვილის წერილების უმწეო მგრძნობიარობა და გაუნელებელი, უსაშველო სევდა ქ-ნ ტერლესს ტკივილს განაცდევინებდა და მუდამ დაძაბული, სიმშვიდეს ვერ პოულობდა; მხიარულება, კმაყოფილება და უდარდელობა, რომელიც მოგვიანებით მის წერილებში იგრძნობოდა, ქ-ნ ტერლესს ახარებდა, ძალას მატებდა და აფიქრებინებდა, კრიზისმა ჩაიარაო.

ვერც ერთ და ვერც მეორე შემთხვევაში მშობლებმა შვილის გარკვეული სულიერი განვითარების ნიშნები ვერ ამოიცნეს და ტკივილიც და სიმშვიდეც არსებული მდგომარეობის ბუნებრივ შედეგებად მიიჩნიეს. ის, რომ პირველი ადამიანის სულიერი ძალების განვითარების წარუმატებელი მცდელობა იყო, რომელსაც საკუთარი თავის იმედად დარჩენილმა ახალგაზრდამ მიმართა, ცოლ-ქმარს გამოეპარა.

ტერლესი კი უკმაყოფილო იყო და ხან აქ და ხან იქ ხელის ცეცებით ამაოდ ეძებდა რაღაც ახალს, რაღაც ისეთს, რაც საყრდენად გამოადგებოდა.

ტერლესის შემდგომი განვითარება ამ პერიოდის ერთმა მეტად სახასიათო მოვლენამ განსაზღვრა.

ერთ დღეს სასწავლებელში ახალგაზრდა თავადი ჰ. მოვიდა, რომელიც იმპერიის ერთ-ერთი გავლენიანი, ძველი და კონსერვატიული არისტოკრატიული გვარის შთამომავალი იყო.

მისი თვინიერი გამომეტყველება ყველას უხამსობისა და გადაპრანჭულობის გამოხატულებად მიაჩნდა. დგომის მის მანერას – თედოს წინ სწევდა ხოლმე და ლაპარაკისას თითებს წელა ათამაშებდა – ყველა დასცინოდა, როგორც ქალურ თვისებას. ინტერნატში უწინდელმა აღმზრდელმა, თეოლოგიის დოქტორმა და ბერმონაზონთა ორდენის წევრმა მოიყვანა და არა მშობლებმა და ესეც დაცინვის საგნად იქცა.

ტერლესზე კი მან დანახვისთანავე უდიდესი შთაბეჭდილება მოახდინა. შეიძლება, ამას ის გარემოებაც უწყობდა ხელს, რომ ის

მეფის კარზე მიღებული უფლისწული იყო, ყველასგან განსხვავებული, ვისაც აქამდე იცნობდა.

თითქოს ჯერ კიდევ თან ახლდა ძველი ციხე-კოშკისა და ღვთისმოსაური აღზრდის მდუმარება. სიარულისას რბილად და მოქნილად მოძრაობდა, რაც უკაცური ანფილადების წელში გამართულად გავლის ჩვევასთანაა დაკავშირებული, ანფილადებისა, სადაც ვინმე სხვა, ალბათ, ცარიელი სივრცის უხილავ კუთხეებს დაეჯახებოდა.

უფლისწულთან ურთიერთობა უნატიფეს ფსიქოლოგიურ ტკობას განაცდევინებდა. სწორედ მასთან ურთიერთობამ გაუქვალა გზა ადამიანის შეცნობის იმ მეთოდისკენ, რომლის მიხედვითაც ადამიანის ამოცნობას ინტონაციის, სიჩუმის ტემბრისა და იმ მანერის მიხედვითაც კი სწავლობ, როგორ ჰკიდებს რამეს ხელს, როგორ უჭირავს თავი და ეხამება გარემოს, მოკლედ, იმ წამიერი, ოდნავ შესამჩნევი და მაინც ავთენტიკური მანერით, რომელიც ადამიანის არსს გარს ერტყმის და მის სულიერ სიღრმეს შეგაცნობინებს.

ტერლესის ცხოვრება ერთხანს იდილიური იყო. ბურჟუაზიულ, თავისუფლად მოაზროვნე ოჯახში გაზრდილს, ახალი მეგობრის რელიგიურობა არ ეხამებოდა, თუმცა ის მისთვის სრულიად უცხო იყო. ამას დაუეჭვებლად იღებდა, უფრო მეტიც, რელიგიურობას უფლისწულის უპირატესობადაც კი მიიჩნევდა, რადგან თვლიდა, რომ ეს კიდევ უფრო მეტ სიმტკიცეს ანიჭებდა მის ხასიათს, რომელიც ასე ძლიერ, შეუდარებლადაც კი, განსხვავდებოდა თავისი ხასიათისგან.

უფლისწულის გვერდით თავს დაახლოებით ისე გრძნობდა, როგორც გზიდან მოშორებით მდგარ სამლოცველოში და იმ აზრს, რომ აქ მისი ადგილი არ იყო, ის სიამოვნება აბათილებდა, რომელსაც ეკლესიის სარკმლიდან მზის შუქის ქვრეტა და უსარგებლო ოქროცურვილი მოსართავეების ყურება განაცდევინებდა, ასე უხვად რომ დაგროვილიყო ამ ადამიანის სულში; და მათ იმდენ ხანს უმზერდა, სანამ მისი სულის ბუნდოვანი სურათ-ხატი თვალწინ ისე არ გაუცოცხლდებოდა, თითქოს – ისე, რომ ამაზე არც ფიქრობ-

და – ლამაზ, მაგრამ ერთმანეთში უცნაურად გადანული ხაზების რთულ ქარგას აყოლებს თითსო.

შემდეგ მოულოდნელად მათ შორის განხეთქილებამ იჩინა თავი.

რალაც სისულელის გამო, როგორც თვითონ ტერლესმა თქვა ამ ამბის შემდეგ.

ერთხელაც ცხარედ იკამათეს თეოლოგიურ თემაზე. და ყველაფერი იმნამს დამთავრდა, რადგან ტერლესის გონება თითქოს მისგან დამოუკიდებლად დაესხა თავს მგრძნობიარე უფლისწულს. რაციონალური გონებისთვის დამახასიათებელი ირონიით ტერლესმა ბარბაროსულად დაანგრია ის ფილიგრანული შენობა, რომელშიც ასე მყუდროდ ბინადრობდა უფლისწულის სული. ისინი გაბრაზებულები დაშორდნენ ერთმანეთს.

იმ დღიდან სიტყვაც აღარ უთქვამთ ერთმანეთისთვის. ტერლესი ბუნდოვნად ხვდებოდა, რომ სისულელე ჩაიდინა; ინტუიცია კარნახობდა, რომ გონების უხეში საზომით სრულიად უდროოდ როს რალაც ფაქიზი და საამო დაამსხვრია. მაგრამ ეს ის იყო, რაც მის ნებას არ ემორჩილებოდა. მომხდარზე სევდამ მასში სამუდამო კვალი დატოვა, მაგრამ ახლა თითქოს სხვა ნაკადში მოხვედრილიყო, რომელიც სულ უფრო აშორებდა წარსულს.

ცოტა ხნის შემდეგ უფლისწულმა, რომელიც ინტერნატში თავს უცხოდ გრძნობდა, იქაურობა დატოვა.

ტერლესის ირგვლივ ყველაფერი დაცარიელდა და მოსაწყენი გახდა. მაგრამ ამასობაში გაიზარდა და თანდათან სქესობრივი სიმნიფის ნიშნებმაც იჩინა ბუნდოვნად თავი. ცხოვრების ამ მონაკვეთში შესაბამისი მეგობრები შეიძინა, ისინი, ვინც მოგვიანებით მის ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა: ბაინებერგი და რაიტინგი, მოტე და ჰოფმაიერი, ის ახალგაზრდები, რომლებთან ერთადაც დღეს მშობლებს სადგურში აცილებდა.

უცნაურია, მაგრამ თანატოლებში ისინი უზნეო საქციელით გამოირჩეოდნენ; მართალია, ნიჭიერება არ აკლდათ და კარგი ოჯახიშვილებიც იყვნენ, მაგრამ ზოგჯერ ველურ და მოუთოკავ ზნეს ავლენდნენ. ტერლესს მათი საზოგადოება იმიტომ იზიდავდა, რომ

დამოუკიდებლობა აკლდა, რამაც უფლისწულთან განხეთქილების შემდეგ კიდევ უფრო იჩინა თავი. და კიდევ ეს იმ გულჩვილობის შიშიც იყო, რომლის ფონზეც მისი ამხანაგების საქციელი სიჯანსაღით, სიცოცხლისმოყვარეობით გამოირჩეოდა.

ტერლესი მთლიანად მათ გავლენაში მოექცა, რადგან მისი სულიერი მდგომარეობა ახლა დაახლოებით ასეთი იყო. მის ასაკში გიმნაზიელებს უკვე ნაკითხული აქვთ გოეთე, შილერი, შექსპირი და ალბათ, თანამედროვე ავტორებიც. ეს ნახევრად მოუწონებელი მასალა შემდეგ უკვე მათი კალმებიდან ქაღალდზე მოჟონავს. იქმნება რომაული ტრაგედიები თუ მოჭარბებულად ემოციური ლირიკა, რომლის პუნქტუაციაც ფურცლებზე აჟურული მაქმანივით მოჩანს; თავისთავად ეს ყველაფერი სასაცილოა, მაგრამ განვითარებისთვის ფასდაუდებელია, რადგან იმ წლებში, როცა რალაცას უნდა წარმოადგენდე, მაგრამ იმდენად უმწიფარი ხარ, რომ სინამდვილეში არაფერს წარმოადგენ, სახიფათო ფაშარი ფსიქოლოგიური ნიადაგის გავლაში ახალგაზრდას სწორედ გარედან მოსული ასოციაციები და ნასესხები გრძნობები ეხმარება. შემდეგ უკვე ამ წლებიდან მასში რამე დარჩება თუ არა, მნიშვნელობა არ აქვს. ასე თუ ისე, ყველა თავის თავს ურიგდება და საშიშროება მხოლოდ გარდატეხის ასაკში ჩნდება. ახალგაზრდას რომ დაანახო, რამდენად სასაცილოა ამ დროს, ალბათ, ფეხქვეშ მინა გამოეცლება, ან გამოღვიძებული მთვარეულივით, უცებ სიცარიელის მეტს რომ ვერაფერს ხედავს, ნაიქცევა.

ინტერნატს განვითარების ხელშემწყობი ეს ილუზია, ეს ხრიკი აკლდა. ბიბლიოთეკაში კლასიკოსებს კი იპოვიდით, მაგრამ ასეთი წიგნები მოსაწყენად მიაჩნდათ, ასე რომ იქ, კლასიკოსების გარდა, სენტიმენტალურ მოთხრობებსა და მდარე სამხედრო იუმორესკებსაც ნახავდით.

პატარა ტერლესმა ეს ყველაფერი ისე ხარბად წაიკითხა, როგორც, საზოგადოდ, წიგნების კითხვა სჩვეოდა ხოლმე. ამა თუ იმ მოთხრობიდან რალაც ბანალურად მგრძნობიარე სურათები ზოგჯერ ცოტა ხნით მოქმედებდა მასზე, მაგრამ მის ხასიათზე არსებითი გავლენა არ მოუხდენია.

მაშინ თითქოს ხასიათი არც ჰქონდა.

ნაკითხულის გავლენით დროდადრო პატარ-პატარა მოთხრობებს წერდა ან რომანტიკული ეპოსის შეთხზვას იწყებდა. თავისი პერსონაჟების სასიყვარულო ტანჯვით გამონწვეული მღელვარებისგან სახე ეფაკლებოდა, პულისი უჩქარდებოდა და თვალები ენთებოდა.

მაგრამ როგორც კი კალამს ხელს უშვებდა, ყველაფერი ავიწყდებოდა; გარკვეული თვალსაზრისით, სულიერად მხოლოდ მაშინ ცოცხლდებოდა, როცა რაღაცით იყო შეპყრობილი, ამასთან, შეეძლო, ლექსი თუ მოთხრობა ნებისმიერ დროს, შეკვეთით, დაენერა. წერისას მღელვარებას განიცდიდა, მაგრამ ამისთვის სერიოზულად არასდროს შეუხედავს – ამ საქმიანობას მისთვის დიდი მნიშვნელობა არ ჰქონდა. წერის პროცესი არც მის პიროვნებაზე ახდენდა გავლენას და არც თვითონ ეს პროცესი განიცდიდა მისი პიროვნების გავლენას. გრძნობები, რომლებიც გულგრილობის ზღვარს სცდებოდა, მასში მხოლოდ გარე აუცილებლობით ჩნდებოდა, როგორც მსახიობს სჭირდება ამისთვის როლის ზენოლა.

ეს ყველაფერი ტვინის რეაქცია იყო. ის კი, რასაც ადამიანის ხასიათი თუ სული, ღერძი თუ ტონალობა ჰქვია, ყოველ შემთხვევაში, ის, რასთან შედარებითაც აზრები, გადაწყვეტილებები და მოქმედებები ნაკლებად საყურადღებო, შემთხვევითი ან იოლად ჩასანაცვლებელია, ის, რაც, მაგალითად, ტერლესს, გონივრული შეფასების მიღმა უფლისწულთან აკავშირებდა, ეს უკანასკნელი, უძრავი ფონი იმ პერიოდში მასში სრულებით გაქრა.

ამ ფონის საჭიროებისგან მის ამხანაგებს სპორტით მოგვრილი სიხარული და ცხოველური გრძნობები ათავისუფლებდათ ისევე, როგორც ამას გიმნაზიაში ლიტერატურით თამაში უზრუნველყოფდა.

მაგრამ ტერლესში სულიერება ჭარბობდა, ამიტომ სპორტი სიხარულს არ ანიჭებდა, ლიტერატურულ თამაშებს კი სასაცილო ნასესხები სენტიმენტებისადმი იმ მომეტებული მგრძნობიარობით ეკიდებოდა, რომელიც ინტერნატის აღსაზრდელს ჩხუბისა და მუშტი-კრივისთვის მუდმივად მზადყოფნას აიძულებს. ასე რომ, მისმა

ხასიათმა რაღაც გაურკვეველი შეიძინა, ერთგვარი შინაგანი უმწეობა, რომელიც საკუთარი თავის პოვნაში ხელს უშლიდა.

ტერლესი თავის ახალ მეგობრებს აჰყვავდა, რადგან მათი შფოთიანი ხასიათი იზიდავდა. პატივმოყვარე იყო და ცდილობდა, მათთვის არათუ მიებაძა, არამედ ბევრ რამეში გაესწრო კიდეც, მაგრამ ყოველთვის შუა გზაზე ჩერდებოდა, რის გამოც მეგობრები დასცინოდნენ. ეს კი ისევ აფრთხობდა. იმ კრიტიკულ პერიოდში მისი ცხოვრება, არსებითად, მხოლოდ იმის მცდელობა იყო, რომ თავის უხეშ, გაცილებით მამაკაცურ მეგობრებს არაფერში ჩამორჩენოდა და ამ მცდელობას უდიდესი გულგრილობით მოჰკიდებოდა.

მოსანახულებლად ჩამოსულ მშობლებთან მარტოდ დარჩენილს, თავი მშვიდად და მორიდებულად ეჭირა. დედის ალერსს გაურბოდა და ყოველ ჯერზე რაღაცას იმიზეზებდა. სინამდვილეში მის ალერსს სიამოვნებით მინებდებოდა, მაგრამ ისე რცხვენოდა, თითქოს ამხანაგების მზერას გრძნობსო.

მშობლები მის საქციელს გარდატეხის ასაკისთვის დამახასიათებელ მოუქნელობას მიაწერდნენ.

ნაშუადღევს ახალგაზრდების ხმაურიანი ჯგუფი მოდიოდა. თამაშობდნენ კარტს, ჭამდნენ, სვამდნენ, მასწავლებლებზე ანეკდოტებს ჰყვებოდნენ და დედაქალაქიდან ბ-ნი ტერლესის ჩამოტანილ სიგარეტს ეწეოდნენ.

ახალგაზრდების ეს სილალე ცოლ-ქმარს ახარებდა და ამშვიდებდა.

ტერლესი ხანდახან სხვანაირ გუნებაზეც რომ იყო ხოლმე, მშობლები არც კი ეჭვობდნენ. ბოლო დროს კი ტერლესი სულ უფრო ხშირად იყო ასეთ გუნებაზე. ზოგჯერ ცხოვრება სასწავლებელში სრულიად კარგავდა მისთვის მნიშვნელობას. ის ბლანტი ნივთიერება, რომელიც მის ყოველდღიურ სხვადასხვა საზრუნავს ერთმანეთთან აკავშირებდა, თავის ფუნქციას ვეღარ ასრულებდა და მისი ცხოვრების საათებიც ერთმანეთს უთავბოლოდ შორდებოდა.

შავბნელ ფიქრებში ჩაძირული ხშირად ისე იჯდა, თითქოს საკუთარ თავს ზემოდან დაჰყურებდა.

მშობლების სტუმრობამ ამჯერადაც ორ დღეს გასტანა. ისადილეს, სიგარეტი მოწიეს, სასეირნოდაც იყვნენ და აი, ჩქარი მატარებლით მათი დედაქალაქში დაბრუნების დროც დადგა.

რელსების ჩუმი გუგუნი მატარებლის მოახლოებას მოასწავებდა და ქ-ნ ტერლესს ყურში უმოწყალოდ ჩაესმოდა ზარის ხმა სადგურის შენობის სახურავიდან.

– ჩემს ბიჭს ხომ მიაქცევთ ყურადღებას, ძვირფასო ბაინებერგ? – მიმართა ბ-ნმა ტერლესმა ბარონ ბაინებერგს, მაღალ, გაძვალტყავებულ ახალგაზრდას, რომელსაც გაფშვკილი ყურები, მაგრამ ჭკვიანი, მეტყველი თვალები ჰქონდა.

ამგვარი მზრუნველობით შენუხებულმა ტერლესმა უკმაყოფილო სახე მიიღო, ნასიამოვნებ ბაინებერგს კი ცოტა ღვარძლიანად ჩაეცინა.

– საერთოდ, – მიმართა ბ-ნმა ტერლესმა დანარჩენებს, – მინდა, გთხოვოთ, რომ, თუ ჩემს ვაჟს რამე შეემთხვა, მაშინვე შემატყობინოთ.

ამას შედეგად ახალგაზრდა ტერლესის მობეზრებული ხმით ნათქვამი: „კარგი რა, მამა, რა უნდა დამემართოს?!“ მოჰყვა, თუმცა უკვე მიჩვეული იყო, რომ ყოველ ჯერზე გამომშვიდობებისას მშობლები გადაჭარბებულ მზრუნველობას იჩენდნენ.

ტერლესის ამხანაგებმა ქუსლი ქუსლს შემოჰკრეს და მოხდენილი დაშნები შეისწორეს, ბ-ნმა ტერლესმა დაამატა:

– კაცმა არ იცის, როდის რა მოხდება და თუ მეცოდინება, რომ მაშინვე შემატყობინებენ, უფრო მშვიდად ვიქნები. ხომ შეიძლება, შენ თვითონ მოწერა ვერ შეძლო.

ამასობაში მატარებელიც შემოვიდა სადგურში. ბ-ნი ტერლესი შეიღწა გადაეხვია, ქ-ნმა ტერლესმა კი პირბადე სახეზე უფრო მჭიდროდ მიიკრა, რომ ცრემლები არავისთვის დაენახებინა. ახალგაზრდები ცოლ-ქმარს რიგრიგობით გამოემშვიდობნენ, მატარებლის გამცილებელმა კი ვაგონის კარი გააღო.

ცოლ-ქმარმა კიდევ ერთხელ მოჰკრა თვალი სასწავლებლის შენობის უკანა, ყრუ კედელს, სქელ, გრძელ გალავანს, რომელიც

პარკს ერცყა გარს, მერე კი მარჯვნივ და მარცხნივ მხოლოდ მონაცრისფრო-ყავისფერი მინდვრები და აქა-იქ მდგარი ხეხილი გამოჩნდა.

ამასობაში ახალგაზრდებმა სადგურის შენობა დატოვეს და ქუჩის აქეთ-იქით ჩამწკრივებულები – ასე მაინც რომ აერიდებინათ თავი მტვრის ბულისათვის – თითქმის უხმოდ გაემართნენ ქალაქისკენ.

ექვსი საათი დაწყებულიყო და მინდვრებში სალამოს მაუნწყებელი სიცივე იგრძნობოდა.

ტერლესს სევდა მოერია.

შეიძლება, მშობლების გამგზავრებამ დაამწუხრა, შეიძლება – ბუნებაში სიმძიმესავით ჩამონოლილმა მელანქოლიამ, საგნებს ფერებს რომ უკარგავდა და ყველაფერს მუქად და მქრქალად აჩენდა.

ის აუტანელი გულგრილობა, ნაშუადღევს მერე ყველაფერში და ყველაფერზე რომ იგრძნობოდა, უკვე მინდვრებსაც ედებოდა, უკან კი, ნებოვანი შლეიფივით, ბურუსი მოჰყვებოდა და ახლად მოხნულ მინდვრებსა და ჭარხლის ტყვიისფერ ნათესებს ეკვროდა.

ტერლესი არც მარცხნივ იხედებოდა, არც მარჯვნივ, მაგრამ ამ ყველაფერს გრძნობდა. ამხანაგის კვალდაკვალ მიაბიჯებდა და ისეთი შეგრძნება ჰქონდა, თითქოს ასეც უნდა ყოფილიყო, თითქოს ქვასავით ძალას მთელი მისი ცხოვრება ამ მოძრაობაში, მტვრიან გზაზე გავლებულ ამ ხაზსა თუ ვინრო ზოლში მოემწყვდია და ჩაეტკეპნა.

როცა გზავჯარედინზე შეჩერდნენ, სადაც მათ გზას უკვე სხვა გზა უერთდებოდა და მრგვალ გათელილ ადგილს ქმნიდა, ფუტურო, გვერდზე გადახრილი გზის მაჩვენებელი, რომელიც ასე უცხოდ მოჩანდა ამ გარემოში, ტერლესს სასონარკვეთილების კვილად მოეჩვენა.

გზა განაგრძეს. ტერლესი მშობლებზე, ნაცნობებზე, ცხოვრებაზე ფიქრობდა. ასეთ დროს სტუმრების მისალებად გამოეწყობიან ხოლმე ან თეატრში წასასვლელად ემზადებიან. თეატრის შემდეგ რესტორანში მიდიან, ორკესტრს უსმენენ ან კაფეში სხდებიან. ახალ, საინტერესო ნაცნობებს იძენენ. გალანტური თავგადასავლის

მოლოდინი დილამდე გრძელდება. ცხოვრება, ჯადოსნური ბორბალივით, თავისი წიაღიდან მუდამ რალაც მოულოდნელს და ახალს გამოავიწყობს...

ამ ფიქრებში გართულმა ტერლესმა ამოიოხრა და რაც უფრო უახლოვდებოდა სასწავლებლის სივინროვეს, მით უფრო მტკივნეულად ეკუმშებოდა გული.

ზარის ხმა უკვე ყურებში ედგა. არაფერი ისე არ აშინებდა, როგორც ეს ხმა, დანის დაუნდობელ დარტყმასავით უღმობლად რომ აუწყებდა დღის დასასრულს.

ქვეყანაზე ჯერ არაფერი ენახა და მისი ცხოვრება ფუჭად და უშინაარსოდ მიედინებოდა, ამ ზარის ხმით კი ამას რალაც დამცინავიც ემატებოდა და საკუთარ თავზე, ბედსა და უშინაარსოდ დამარხულ კიდევ ერთ დღეზე მრისხანებისგან აკანკალებდა.

მეტს ველარაფერს ნახავ, დანარჩენ თორმეტ საათს ველარაფერს ნახავ, თორმეტი საათი მკვდარი იქნები – აი, ამას აუწყებდა ზარების რეკვა.

ქოხივით დაბალ შენობებს რომ მიუახლოვდნენ, ტერლესს შავბნელი აზრები გაეფანტა. თითქოს ცხოველმა ინტერესმა შეიპყრო, თავი ასწია და დაბალი, ჭუჭყიანი შენობების დაბურულ ფანჯრებში შეიხედა.

თითქმის ყველა შენობის კართან ქალები იდგნენ, ხალათები და ხამის პერანგები ეცვათ და გაუხეშებული ჭუჭყიანი ფეხები და შიშველი, გარუჯული მკლავები ჰქონდათ.

ახალგაზრდები და ჩათქვირულები ხუმრობით რალაც უხამს სლავურ სიტყვებს მიაძახებდნენ ხოლმე. ერთმანეთს მუჯღუგუნს ჰკრავდნენ და „ახალგაზრდა ბატონების“ დანახვაზე ხითხითებდნენ; ვილაც ნამოიყვრებდა ხოლმე, თუ ჩავლისას ამ „ახალგაზრდა ბატონთაგან“ რომელიმე მკერდზე გაეხახუნებოდა, ან სიცილით ლანძღავდა, თუ თეძოზე ხელს დაარტყამდა. ვილაც მათ უბრალოდ სერიოზულად და ბრაზით აყოლებდა თვალს. გლეხი კი, თუ შემთხვევით იქ აღმოჩნდებოდა, ახალგაზრდების ჯგუფს დაბნეული და კეთილი ღიმილით უყურებდა.

ტერლესი თავისი ამხანაგების ონავრულ, ადრე მომნიფებულ მამაკაცურ ხუმრობებს შორიდან აკვირდებოდა.

ნანილობრივ, ამას განაპირობებდა დედისერთებისთვის დამახასიათებელი სიმორცხვე, რომელიც სქესობრივ საკითხს უკავშირდებოდა, თუმცა დიდწილად ამის საფუძვლად მაინც მისი მგრძნობიარე ბუნება უნდა მიგვეჩინია, რომელიც, მისი მეგობრებისგან განსხვავებით, გაცილებით ძლიერი, ფარული და პირქუში იყო და თავსაც ბევრად უფრო რთულად ავლენდა.

იმ დროს, როცა სხვები ქალებთან გამომწვევად არა ყინის, არამედ უფრო იმის გამო იქცეოდნენ, რომ თავი „მაგარ ტიპად“ მოეჩვენებინათ, პატარა და ჩუმი ტერლესი შინაგანად ღელავდა და ნამდვილი ბიწიერების მათრახებსაც მძაფრად გრძნობდა.

თვალებანთებული, პატარა ფანჯრებში და ვინრო, კუთხოვანი ჭიპკრიდან ებოს სიღრმეში ისეთი ინტერესით იყურებოდა, რომ თვალეები უჭრელდებოდა.

ნახევრად შიშველი ბავშვები ებოს ტალახში გორაობდნენ, ქალებს მუშაობისას ქვედატანიდან შიშველი მუხლები მოუჩანდათ, ტილოს პერანგი მძიმე მკერდზე ეჭიმებოდათ. და ისეთი შთაბეჭდილება რჩებოდა, თითქოს ეს ყველაფერი სრულიად სხვა, ცხოველურ, შემალონებელ ატმოსფეროში ხდებოდა. სახლების დერეფნებიდან დახშული, მძიმე ჰაერი მოედინებოდა, რომელსაც ტერლესი ხარბად ისუნთქავდა.

მუზეუმებში ნანახ ძველი ოსტატების ტილოებზე ფიქრობდა, თუმცა მათი მნიშვნელობა კარგად არ ესმოდა. რალაცას ელოდა ისე, როგორც ამ ნახატებიდან ელოდა მუდამ რალაცას და ეს რალაც არასდროს ხდებოდა. რას?.. რალაც განსაცვიფრებელს, არნახულს; დაუჯერებელ სანახაობას, რომელზეც იოტისოდენა წარმოდგენაც არ ჰქონდა; რალაც შემზარავ და ცხოველურად ავხორცუულს, რომელიც სხეულში კლანჭებივით ჩაესობოდა და დაფლეთდა; მოვლენას, რომელიც ამ ქალების ბინძურ ხალათებთან, მათ გაუხეშებულ ხელებთან, მათ სოროსავით დაბალჭერიან მოცუტქნულ ოთახებთან... მათი ეზოების სიბინძურესთან რალაც